

СТАНОВИЩЕ

относно дисертационен труд
за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ на тема
Философска ирония: метафилософско изследване
на *Евангелос Калфонулос*, докторант по програма
“PHILOSOPHY TAUGHT IN ENGLISH”
в „Софийски университет „Св. Климент Охридски“,
с научен ръководител проф. д-р Александър Гънгов
от проф. д-р **Даниела Василева Сотирова**, член на Научното жури

Представената дисертация е написана на английски език и е в обем от 241 с., от които 226 с. е текстът на докторската теза. Тя е структурирана в увод, три глави, заключение и библиография. Последната е богата и прецизно оформена (от с.227 до 241 с. на дисертацията), съдържа източници на английски, в т.ч. – преведени на този език книги и статии от немски, френски, испански и полски език. Авторефератът е в обем от 68 страници и дава подробна адекватна представа за докторския труд.

Авторът е избрал сложен и интересен и за философи, и за широката образована публика въпрос. „Ирония“ не е само термин от реториката за речева фигура, при която интенционалният смисъл е противоположен на буквалното значение; тя е нещо разпознаваемо във всекидневната комуникация. Драматичният потенциал на иронията също е известен от античността, както и способността ѝ да преминава в сатира. Казано е за нашето време, че „изключителността на двадесети век е в иронията“. Това столетие ще се запомни и с Борхесовото иронизиране на света, с правенето на поезия от иронията»¹ Но какво е *философската ирония* – това е въпросът в разглежданата дисертация. Авторът уточнява още в заглавието, че се заема с метафилософско изследване, което е формулирал общо и непретенциозно, с уточнението в духа на философката традиция, че това е *опит* за метафилософско изследване. След като се запознах с текст на дисертацията и съпътстващите материали, потвърждавам, че *този опит е успешен*.

Структурата на текста представя в пълнота и последователно темата и водещите идеи. Работата се състои от четири глави. В първата се изследва сократическата ирония, като се защитава уместността на конструкта протоирония, свързващ иронията на Сократ с трагедията като форма на реакция срещу софистите.

Във втората глава „Ирония на Новото време“ се акцентира върху идеите на Шлегел,

---

¹ Сърбиновски, Мл. Поезия на иронията <https://newspaper.kultura.bg/bg/article/view/3336>.

Хегел и Киркегор. Вижда се, че докторантът се е запознал с пъстрата палитра от текстове на философи, историци на философията и други социални мислители, които са търсели обяснение на иронията като реторична фигура и форма на реагиране/отношение. Авторът се придържа към основната линия в осмисляне на иронията, като «се отклонява в два аспекта»²; първо, опитва се да я *контекстуализира* и второ, да я разглежда като *начин за практикуване* на философия, а не единствено като *изкуство на живеене* (да се живее).

Третата глава е за постмодерната ирония в интерпретации от англо-американската и европейската философия. Тук бих оценила особено високо отделеното – съвсем заслужено - внимание на идеите на Ричард Рорти и неговия метафизически разказ за иронията. В анализа си докторантът е успял да пресъздаде секуларистката представа за иронията на Рорти като неубедителна и това според него се дължи на невъзможността на американския философ да свърже иронията с нейния изначален трагически елемент. В тази глава Е. Калфопулос използва надлежно позовавайки се на анализирани текстове (на К. Thein и др.), сравнения между деконструкцията и херменевтиката, които показват „сократическата жилка на Дерида“³. Намирам за интересни съпоставките между *ирония и метафора*, направени на базата на идеи на Хегел и Дерида. Би било поучително докторантът да добави нещо към *въпроса за разликите и общото между ирония и метафора* по време на защитата.

В последната глава се разглеждат възможностите на метафилософската ирония. Дисертацията се отличава от стандартния прочит на сократическата ирония като висша, класическа и остроумна форма на рационализъм. Докторантът вместо това разглежда използването на иронията като *начин за развенчаване на епохата на разума*, доминираща в класическа Атина. В текста са посочени структурни специфики на ироничното и спекулативното мислене. Така се ситуира философската ирония като обоснована методология на философстване. Показано е, че иронията противостои на релативизма, както и на универсалистското разсъждение.

Авторът е изтъкнал, че ироничното мислене се е променяло, като е представил ставането на античната философия от Сократ до метафизиката на Аристотел чрез философската ирония – как в сократическия си вариант философията се разграничава от софистите, а самото сократическо мислене е достигнало главно чрез Платон и е било погълнато от неговия системен философски «модел» (докторантът го нарича «програма»)⁴. Проследява се по-нататък в

---

² Стр.4-5 от Автореферата

³ Стр. 42 от Автореферата

⁴ С.8 от Автореферата

историко-философски ракурс *методологическото противопоставяне* на иронията и систематичната философия. Система и фрагмент са две различни форми (подходи) във философията, откриваеми до ден днешен в «правенето» и тиражирането на философско знание.

Езикът на докторския труд е ясен и написаното е с разбиране на сложната и пъстра „картина“ на ироническото във философиите. Постигнатата подреденост и вътрешна логика, обмисленото вникване в различните гледни точки контекстуално са белези на сериозно философско изследване.

Обобщените си положителни впечатления ще подкрепя с това, че в текста има *стимулиращи идеи* за философи, психолози и психиатри, както и за хора на изкуствата, които боравят с иронията. Четейки дисертацията, си зададох въпроса *каква е връзката между ирония и критика*, доколко иронията изкривява възприемането на философски тези и текстове на други личности и от други времена. Този общ реторичен въпрос конкретизирам за докторанта така: *има ли културно специфични, езиково или регионално характерни, норми на ироничната нагласа?* Оценявам положително, че метафилософското понятие за ирония е разкрито като имащо приложения в други области на знанието и практиките, занимаващи се със *субективността* познавателно, терапевтично или с цел самоусъвършенстване. Дисертацията е интересна за академичното преподаване - показва възможни пресечни точки между ироничното във философстването и в изкуствата, както и паралели с иронията в междуличностна, делова или академична комуникация.

По темата на дисертацията докторантът има *три публикации*, една от които е приета за печат в сп. „Философски алтернативи“. Всички статии са на английски. *Приносите*, четири на брой, са формулирани напълно достоверно.

В заключение ще подчертая, че представеният труд съдържа обосновани философски идеи, които са полезни за философското и изкуствоведското разбиране на феномена ирония, важен за общуването. Оценката ми за докторската теза, автореферата и публикуваните статии на Евангелос Калфопулос, (с когото не се познавам лично), е положителна. Представеният труд притежава необходимата пълнота и оригиналност, академична и практическа значимост на дисертация за научна степен „доктор“ в България. Бих препоръчала присъждане на образователната и научна степен доктор на г-н Е. Калфопулос.

25.05. 2023 г.

/проф. д-р Даниела Сотирова/